

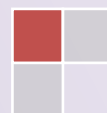
2023

*Збірник наукових статей за
матеріалами VIII Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
СИСТЕМ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»
13 – 14 квітня 2023 р.**



Український державний університет науки і технологій
Кафедра управління фінансами,
облікової аналітики та моніторингу бізнесу
14.04.2023



УДК 330.111.66:316.422

Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 – 14 квітня 2023 р.). – Дніпро: ІПБТ УДУНТ, 2023. – 157 с.

У збірнику містяться матеріали доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (13-14 квітня 2023 р.). Для науковців, викладачів, фахівців-практиків, студентів економічних спеціальностей

Програмний комітет конференції:

Божанова О.В., к.е.н., доцент, в.о. декана факультету економіки та менеджменту Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро

Акімова Т.В., к.е.н., доцент, т.в.о. завідувача кафедри управління фінансами, облікової аналітики та моніторингу бізнесу Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро

Бобиль В.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та психології Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро

Прохорова В.В., д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки та менеджменту Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

Ареф'єва О.В., д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки повітряного транспорту Національного авіаційного університету, м. Київ

Грицина О.В., к.е.н., доцент, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування Львівського національного університету природокористування, м. Дубляни Львівської обл.

Пашкевич М.С., д.е.н., професор, завідувачка кафедри міжнародних відносин та аудиту НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Канцедал Н.А., к.е.н., доцент, завідувачка кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету, м. Полтава

Мушникова С.А., д.е.н., доцент, професор кафедри управління фінансами, облікової аналітики та моніторингу бізнесу Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро

Зелікман В.Д., к.т.н., доцент, професор кафедри управління фінансами, облікової аналітики та моніторингу бізнесу Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро

За додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імена та назви несе відповідальність автор матеріалів.

© Український державний університет науки і технологій, 2023

СЕКЦІЯ 4. МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

<i>Акімова Т.В., Верейкін В.В.</i> Удосконалення бухгалтерського обліку товарних запасів.....	117
<i>Акімова Т.В., Кочура І.О.</i> Проблеми обліку основних засобів під час воєнного стану.....	119
<i>Васаковська Н.В., Смітюх Н.А.</i> Науковий керівник: <i>Лега О. В.</i> Ефективність виробництва зернових культур у сільськогосподарських підприємствах	121
<i>Загайчук К.І., Топоркова О.А.</i> Операції з основними засобами в період воєнного стану	123
<i>Канцедал Н. А.</i> Волонтерство та благодійна діяльність: критерії розмежування для облікових цілей	125
<i>Кулумбегова О.А.</i> Науковий керівник: <i>Лега О.В.</i> Аналіз продуктивності та оплати праці в сільському господарстві	128
<i>Мороз В.М.</i> Теоретичні аспекти обліку орендних операцій	130
<i>Трошкова І.В.</i> Науковий керівник: <i>Коледіна К.О.</i> Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації	132
<i>Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В., Калініченко Я.В.</i> Використання показників структури джерел формування капіталу в оцінюванні фінансової стійкості комунального підприємства	135
<i>Фірсова А.В.</i> Науковий Керівник: <i>Зайцева Л.О.</i> Фінансова звітність та її аналіз в забезпеченні діяльності підприємства	137
<i>Довжик О.О., Шаповал Л.П.</i> Бухгалтерський облік у бюджетних установах: особливості ведення	140

СЕКЦІЯ 5. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

<i>Бабіч А.Д.</i> Роль інформаційних технологій у розвитку компанії	142
<i>Зелікман В.Д.</i> Інформаційно-аналітичне забезпечення планування фінансових результатів підприємства на основі багатомірного масиву елементарних фінансових результатів	144
<i>Козенкова В.Д.</i> Основні функції програмного забезпечення аналізу даних у процесі прийняття управлінських рішень	146
<i>Козенкова В.Д., Козенкова Н.П.</i> Побудова кривої ризику як механізм оцінки потенційних втрат прибутковості підприємства	148
<i>Павлін П.Д.</i> Діагностика економічного стану підприємства в антикризовому управлінні ..	150
<i>Приходченко О.Ю.</i> Розвиток електронної комерції під час пандемії та війни	152
<i>Распопова Ю.О., Долина І.А.</i> Удосконалення інформаційного забезпечення обліку кредиторської заборгованості	154
<i>Ступнікер Г.Л., Соловійов М.</i> Особливості впровадження ERP-систем як інформаційної основи аналітичної діяльності підприємств	156

корисності активів» або НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів». Таким чином, основні засоби, що знаходяться в окупації, не списуватимуться з балансу, а відобразатимуться за нульовою вартістю. При цьому, бухгалтерська та податкова амортизація не нараховуватиметься, оскільки через перебування основних засобів на окупованих територіях, вони не використовуються у господарській діяльності. Також бухгалтер має інформацію про такі основні засоби додатково розкрити у Примітках як про умовні активи. Застосовуючи такий підхід, підприємство дотримається регуляторних вимог, забезпечить виконання рекомендацій податківців, а також уникне завищення вартості основних засобів у фінансовій звітності [3].

Отже, в умовах воєнного стану професійне судження бухгалтера набуває особливої ваги. З одного боку є норми стандартів бухгалтерського обліку, з іншого – вимоги регуляторних органів. Бухгалтер може обрати більш компромісний, чи більш радикальний варіант обліку, усвідомлюючи ризики та наслідки обраного варіанту.

Список використаної літератури

1. Втрата/передача/вилучення активів в період воєнного стану. *Матеріали вебінару ФПБАУ* від 28.02.2023.
2. Активи на території активних бойових дій: що показувати в обліку. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ013863
3. Що бізнесу робити з активами, які залишені в окупації. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/213503_shcho-bznesu-robiti-z-aktivami-yak-zalishen-v-okupats

*Канцедал Н. А., к.е.н., доцент
завідувачка кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет
nataliia.kantsedal@pdaa.edu.ua*

ВОЛОНТЕРСТВО ТА БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ ДЛЯ ОБЛІКОВИХ ЦІЛЕЙ

Стрімкий розвиток волонтерської діяльності в Україні є яскравим проявом самоорганізації активної частини громадян, особливо у період тотальної зовнішньої загрози, спричиненої незаконним вторгненням російського агресора на територію нашої суверенної держави.

З точки зору розвитку громадянського суспільства в Україні та у світі набутий досвід волонтерського руху є надзвичайно цінним і широко обговорюваним у політичних колах, міжнародних спільнотах, в державному управлінні та науковому середовищі.

Аналіз стану, розвитку і поточної діяльності благодійних та волонтерських організацій є об'єктивно необхідним з точки зору законності будь-яких дій громадян, що позиціонують свою місію як «волонтерство» або «благодійництво». Тобто, в першу чергу, це має бути благородна справа не лише за формою і назвою, а й за змістом. По-друге, такий аналіз дає можливість визначити шляхи ефективного залучення соціальних ресурсів для вирішення актуальних суспільних проблем, розробки відповідної стратегії розвитку суспільної формації у певний історичний період.

На сьогодні під «волонтерською діяльністю» в Україні розуміють, насамперед, добровільну діяльність громадян чи громадських об'єднань, прямо чи опосередковано пов'язану з допомогою постраждалому від воєнного конфлікту мирному населенню, переселенцям і військовим [1].

Перші прояви й активізація такого волонтерського руху в Україні спостерігалися протягом 2014-2015 рр. у відповідь на неузгодженість взаємодії органів державної влади й нездатність посадовців оперативно реагувати на ситуації воєнного конфлікту внаслідок прямого або опосередкованого ухиляння від виконання обов'язків щодо забезпечення національної безпеки.

До основних мотивів участі у волонтерській діяльності громадян в Україні відносяться:

- реалізація громадських ініціатив, орієнтованих на розв'язання нагальних соціальних та інших проблем власними силами (силами громади);
- виконання особистого обов'язку перед собою та перед суспільством за принципом: «Хто, як не я?»;

- бажання громадянина добровільно і безоплатно надати адресну допомогу, реалізувати свої моральні та релігійні принципи, відчуття себе потрібним і корисним для суспільства;
- самореалізація особистості, отримання морального задоволення;
- розвиток та апробація навиків лідерства, формування репутації й професійне зростання.

Основними адресатами, яким надається масова волонтерська допомога є:

- українська армія (матеріальне забезпечення бійців, зокрема харчами, одягом та амуніцією, ліками, засобами гігієни; технічна допомога, зокрема ремонт, удосконалення, бронювання бойових машин та спецтранспорту);
- поранені військовослужбовці, військові госпіталі та медичні заклади (догляд, збір коштів на протезування, ліки);
- полонені військові та їхні сім'ї (інформаційно-пошукова допомога, допомога в обміні полонених);
- сім'ї вимушених переселенців (допомога в пошуку житла та роботи, юридична, психологічна та гуманітарна допомога);
- сім'ї загиблих з числа військових та цивільного населення (матеріальна, психологічна, гуманітарна допомога);
- мирне населення тимчасово окупованих територій та територій, де ведуться бойові дії (збір коштів, речей, продуктів, ліків, одягу; доставка зібраної допомоги до населення, вивезення людей із небезпечних зон).

Активним напрямом волонтерської діяльності є також реалізація екологічних ініціатив, таких як моніторинг якості води, захист довкілля, пропаганда екологічного способу життя, прибирання пластику, боротьба з харчовими відходами та інше.

Тож, в основу волонтерства покладається принцип добровільності: волонтер діє за покликом душі, з почуття потреби реалізувати свою громадянську позицію. Проте, сфера діяльності, що позиціонується як «волонтерство» не завжди обмежується лише безоплатними послугами чи фізичними діями окремих громадян. Вона також може включати дії та операції з матеріальними цінностями та грошовими коштами. Відтак, іноді під волонтерством та благодійною діяльністю маскують нелегальні операції, пов'язані з незаконним оборотом матеріальних цінностей, ввезення їх на митну територію України, незаконне привласнення коштів або інших активів.

Саме у цьому контексті виникає необхідність розмежування понять «волонтерська діяльність» та «благодійна діяльність», що у повсякденному житті часто ототожнюються. Основна мета – попередження та уникнення зловживань, неправомірного використання, несправедливого розподілу чи привласнення чужої адресної допомоги.

Вважаємо, що дослідження критеріальних складових «волонтерська діяльність» та «благодійна діяльність» необхідно проводити саме у площині бухгалтерського обліку, що дасть можливість зрозуміти не лише юридичне підґрунтя означеної проблеми, а й визначити потребу в документуванні такої діяльності, реєстрації операцій з цільовими активами, оподаткуванні окремих операцій, видах та формах звітності.

Ключовим моментом теоретичного осмислення даного питання є наявність певного емпіричного об'єкта, діяльність якого можна кваліфікувати як волонтерство чи благодійництво. Так, наприклад, пошукова система Google за запитом «ГО Волонтерський центр ...» видає достатню кількість реальних зареєстрованих суб'єктів – громадських організацій, що здійснюють волонтерську діяльність на території України.

Відправною точкою ідентифікації операцій, що потребують реєстрації в системі бухгалтерського обліку та звітності таких суб'єктів має стати загальнодоступна інформація державного реєстру, зокрема КВЕД – код, який визначає усі можливі напрямки діяльності конкретного суб'єкта [2].

Приміром, ГО «Волонтерський центр ХХХ» зареєстроване за КВЕД «94.99 Діяльність інших громадських організацій, н.в.і.у.».

Детальне ознайомлення зі змістом КВЕД дає підставу для розуміння усіх дозволених дій даного громадського формування, а саме: цивільні ініціативи; екологічний рух; підтримка розвитку громад; організація захисту та поліпшення умов існування окремих груп населення; асоціації патріотичного напрямку, у т.ч. асоціації ветеранів війни; асоціації, які створені з метою встановлення

соціальних контактів та інша діяльність, що відповідає КВЕД 94.99 Діяльність інших громадських організацій, н.в.і.у.

Основним застереженням щодо імовірності перевищення повноважень є виняткові положення даного КВЕД, зокрема: «Цей клас не включає благодійну діяльність, таку як збирання коштів для соціальної роботи, див. 88.99».

Таким чином, для визначення параметрів операцій, що підлягають обов'язковій реєстрації в системі обліку, необхідно деталізувати правове поле діяльності конкретного суб'єкта – волонтера.

Правовим підґрунтям діяльності ГО «Волонтерський центр ХХХ» є Конституція України, зокрема в частині реалізації права громадян на свободу об'єднання (стаття 36), Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI [3], Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI [4] та інші нормативно-правові документи чинного законодавства України, що регулюють питання діяльності громадських організацій.

Оскільки ГО «Волонтерський центр ХХХ» не має права здійснювати благодійну діяльність, а реєстрація операцій з матеріальними цінностями та грошовими коштами учасників повинна здійснюватися за простою формою з метою впорядкування інформації про надходження, наявність і рух таких цінностей, а також для формування звітності перед громадою.

Правовим підґрунтям діяльності благодійних організацій є Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI [5].

Діяльність благодійних організацій не може здійснюватися безконтрольно. Чинним законодавством встановлено:

- 1) порядок контролю і звітності благодійної організації мають містити її установчі документи;
- 2) внутрішній контроль за діяльністю виконавчого органу благодійних товариств та благодійних фондів уповноважена здійснювати наглядова рада;
- 3) благодійні організації складають та подають фінансову, статистичну та іншу обов'язкову звітність у порядку, встановленому законом;
- 4) кошторис є підтвердженням цільового використання коштів благодійної організації за всіма програмами, а також розшифровує адміністративні витрати;

Таким чином, у площині бухгалтерського обліку волонтерство і благодійну діяльність слід співвідносити як загальне і часткове. Громадські об'єднання та організації, діяльність яких не пов'язана з отриманням та розподіленням гуманітарної допомоги, донорських активів здійснює облік та складає звітність для внутрішніх потреб.

Волонтерську діяльність, що кваліфікується як «благодійництво» здійснюють благодійні організації. Вони зобов'язані вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність. Спеціальних нормативно-правових актів, які враховували б специфіку діяльності благодійних організацій не існує, тому при організації бухгалтерського обліку необхідно керуватися загальними правилами ведення обліку.

Наостанок слід відмітити важливу актуальну деталь: в умовах воєнного стану відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Деякі питання отримання, використання, обліку та звітності благодійної допомоги» від 05.03.2022 р. № 202. Цим документом визначено, що «не поширюються встановлені законодавством вимоги щодо отримання, використання, обліку та звітності благодійної допомоги від юридичних та фізичних осіб - резидентів і нерезидентів».

Дана норма може бути сприйнята громадськими об'єднаннями та благодійними організаціями, як така, що дозволяє тимчасово не звітувати перед донорами, не здійснювати документування та облік отриманої та використаної допомоги. Це може бути індикатором наявності зловживань, шахрайства, псевдо-благодійництва та «чорного» волонтерства.

Список використаної літератури

1. Панькова О.В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. Український соціум. 2016. № 2(57). С. 25-40.

2. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) [Електронний ресурс]: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html.

3. Про громадські об'єднання. Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

4. Про волонтерську діяльність. Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

5. Про благодійну діяльність та благодійні організації. Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

*Кулумбегова О.А., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – Лега О.В., к.е.н., доцент
професор кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет
o_lega@ukr.net*

АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА ОПЛАТИ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Праця – основна умова життя окремої людини, функціонування суспільства та держави в цілому. Ефективність праці, її продуктивність визначає прогрес суспільства та достатній рівень життя населення. Заробітна плата як економічна категорія є однією із складових соціально-економічного явища. Більше того, вона є основною формою винагороди працівників за їх працю і забезпечує їх матеріальну зацікавленість в її результатах, а також для більшості працюючих осіб є єдиним джерелом доходу. За таких умов посилюється роль та значення аналізу продуктивності та оплати праці [1].

Аналіз показників з праці і зарплати орієнтований на підвищення продуктивності праці [2]. Продуктивність праці та її оплата є взаємозумовленими економічними категоріями; їх взаємозв'язок характеризує рівень відповідності темпів зростання заробітної плати і продуктивності праці: чим вищі темпи підвищення продуктивності праці, тим ширші можливості на підприємстві для зростання оплати трудового внеску працівників, зайнятих у виробництві, й навпаки [3].

Використавши дані статистичної звітності ПАФ «Урожай» проаналізуємо динаміку середньооблікової кількості працівників, фонду оплати праці та середньомісячної зарплати (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка середньооблікової кількості працівників, фонду оплати праці та середньої зарплати в рослинництві у ПАФ «Урожай»*

Показник	Роки			Відхилення (+,-) 2020 р. від 2016 р	
	2019	2020	2021	абсолютне	відносне, %
Середньооблікова кількість працівників, зайнятих у рослинництві, осіб	27	28	30	+3	+11,1
ФОП в рослинництві, тис. грн	2940	3476,4	4083,2	+1143,2	+38,9
Середньомісячна зарплата працівника, зайнятого у рослинництві, грн	9074,07	10346,4	11342	+2268,15	+25,0

*пораховано на підставі статистичної звітності ПАФ «Урожай»

У досліджуваному підприємстві основною є галузь рослинництва (зернові та технічні культури), середньооблікова кількість працівників збільшилася з 2021 році порівняно з 2019 роком на 3 особи або 11,1 %, фонд оплати праці відповідно зріс з 2 млн 940 тис. грн до 4 млн 83,2 тис. грн, тобто на 1 млн 143,2 тис. грн, або на 38,9 %, середньомісячна зарплата одного працівника підвищилася на 2268,15 грн, або на 25 %.

Динаміка середньомісячної зарплати у досліджуваному підприємстві та по області за 2019 - 2021 рр. наведено на рис. 1.